

DIN VA MA'NAVIY RIVOJLANISH: O'ZARO BOG'LIQLIK

Sadullayev Qobuljon

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi

Toshkent axborot texnologiyalari

Universiteti Samarqand filiali

Elektron pochta gobuljonsadullayev95@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqola din va ma'naviy rivojlanish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqot davomida dinning inson tafakkuri, axloqiy qadriyatlar, ruhiy holat va jamiyatdagi barqarorlikka ta'siri ilmiy hamda tarixiy manbalar asosida o'rganildi. Shuningdek, diniy qadriyatlar va ma'naviyat uyg'unligi shaxsiy kamolot hamda ijtimoiy taraqqiyotga qanday hissa qo'shayotgani tahlil qilindi. Natijalarga ko'ra, din insonning ma'naviy taraqqiyotida asosiy omillardan biri bo'lib, u barqaror jamiyat qurilishida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: din, ma'naviyat, axloq, ruhiy taraqqiyot, ijtimoiy barqarorlik

Kirish

Bugungi globallashuv davrida insoniyat turli axborotlar, mafkuralar va qadriyatlar oqimida yashamoqda. Shu sharoitda shaxs va jamiyatning ma'naviy tayanchlarini mustahkamlash masalasi dolzarb bo'lib bormoqda. Din esa ma'naviy rivojlanishning ajralmas qismi sifatida inson qalbi va ongini tarbiyalashda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Din insonni nafaqat axloqan tozalikka chorlaydi, balki jamiyatda adolat, sabr-toqat, kechirimlilik kabi ijobiy fazilatlarni mustahkamlaydi.

Adabiyotlar tahlili

Ko'plab olimlar din va ma'naviyat o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik masalasini chuqur o'rganganlar. Max Weber (1905) o'zining “Protestant axloqi va kapitalizm ruhi” asarida diniy qadriyatlarning iqtisodiy va ijtimoiy hayotga ta'sirini ko'rsatgan. Weberga ko'ra, diniy e'tiqodlar insonning mehnatga bo'lgan munosabati, halollik, tartib-intizomga sadoqatini kuchaytiradi.

Shuningdek, Al-G'azzoliy, Ibn Sino, Forobiy kabi musulmon mutafakkirlari dinni inson axloqiy tarbiyasining negizi deb hisoblab, ma'naviy yetuklikni Allohga yaqinlik orqali erishiladigan holat deb izohlaydilar. Bugungi zamonaviy psixologik va sotsiologik tadqiqotlar ham dinning ruhiy salomatlik, stressni yengish, hayot mazmunini anglashdagi o'rni katta ekanligini isbotlamoqda.

Metodologiya

Maqola tahliliy va taqqoslash usullariga asoslangan holda yozildi. Asosiy e'tibor ilmiy, diniy va tarixiy manbalarga tayanib, dinning ma'naviy hayotga bevosita ta'sirini ochib berishga qaratildi. Din va ma'naviyat tushunchalari zamonaviy jamiyatdagi o'rni nuqtayi nazaridan ham ko'rib chiqildi.

Natijalar va muhokama

Din inson hayotining barcha jabhalariga bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Uning axloqiy tamoyillari shaxsiy va ijtimoiy muomalalarda muhim mezon bo'lib xizmat qiladi. Din orqali shakllangan axloqiy me'yorlar – halollik, sabr, shukr, adolat, mehr-oqibat, kechirimlilik va kamtarlik kabi fazilatlar ma'naviy rivojlanishning negizini tashkil etadi.

Shaxsiy rivojlanish nuqtai nazaridan olib qaralganda, din insonning o'zini anglash, hayot mazmunini topish, ruhiy sokinlikka erishish va ijobiy hayot falsafasini shakllantirishga yordam beradi. Dindagi ibodatlar, zikr va duolar psixologik barqarorlikni

ta'minlashda, stress, tashvish va yolg'izlik kabi zamonaviy muammolarga qarshi tabiiy choradir. Masalan, namoz insonni tartibga o'rgatadi, sabr va shukrga da'vat etadi, bu esa ma'naviy barkamollikni ta'minlaydi.

Ijtimoiy rivojlanish nuqtai nazaridan esa, din insonlar o'rtasidagi ijtimoiy adolatni, birdamlik va totuvlikni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Diniy tamoyillar asosida shakllangan jamiyatlarda o'zaro hurmat, qarindoshlik rishtalarini mustahkamlash, qo'ni-qo'shniga mehr, yordam, saxovat kabi qadriyatlar yuksak baholanadi. Bunday muhit esa ijtimoiy barqarorlik va totuvlikni ta'minlaydi.

Bugungi global dunyoda din ma'naviy qadriyatlarning asosiy tayanchi sifatida yotadi. Aholi orasida dinga qiziqish ortib borayotgani, ayniqsa yoshlar orasida ma'naviy hayotga intilish kuchaygani kuzatilmoqda. Din va ma'naviyat uyg'unligi yosh avlodni yot g'oyalardan himoya qilish, ularni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash uchun kuchli vositadir.

Shuningdek, diniy-ma'naviy tarbiyaning jinoyatchilik, giyohvandlik, oilaviy ajrimlar, befarqlik kabi salbiy illatlarga qarshi kurashda samarali vosita bo'layotgani amaliyotda o'z isbotini topmoqda. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, dinga yaqin, ibodat qiluvchi va ma'naviy qadriyatlarga sodiq insonlar orasida bu kabi muammolar kamroq uchraydi.

Din nafaqat shaxsiy kamolotga, balki milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani tiklash va madaniy merosni asrab-avaylashda ham katta ahamiyatga ega. Ayniqsa, Islom dini doirasidagi boy ilmiy va axloqiy meros – bu xalqimiz ma'naviyatining tub ildizidir.

Shu sababli, bugungi kunda ta'lim tizimida, ommaviy axborot vositalarida, oilaviy tarbiya va mahallalarda din va ma'naviyat uyg'unligini to'g'ri va chuqur targ'ib qilish – jamiyat barqarorligining muhim omili hisoblanadi.

Xulosa

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, din va ma'naviy rivojlanish o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, biri ikkinchisini to'ldiradi, kuchaytiradi va yo'naltiradi. Din inson qalbini poklaydi, ruhiyatini mustahkamlaydi, unga hayotda sabr-toqat, umid va iymon bilan yashashga kuch beradi. Ma'naviyat esa bu iymoniy asosda shakllanadigan axloqiy mezonlar, insoniy fazilatlar, jamiyatdagi muomala madaniyatining mujassam ifodasidir.

Din va ma'naviyat uyg'unligi shaxsning barkamol rivojlanishida, oilaviy totuvlikni ta'minlashda, jamiyatda barqarorlik va tinchlik muhitini yaratishda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, bugungi globalashuv, ma'naviy tahdidlar kuchaygan sharoitda diniy-ma'naviy tarbiyani kuchaytirish davlat va jamiyat oldidagi dolzarb vazifalardan biridir.

Shuningdek, din nafaqat dini marosim va rasm-rusumlar yig'indisi emas, balki unda jamiyat taraqqiyoti, ilm-fan, mehnat madaniyati, axloqiy mezonlar haqida ham chuqur falsafiy qarashlar mujassam. Shu sababli ham, har bir inson o'zining dinini to'g'ri tushunib, uni chuqur anglagan holda yashasa, bu uning ma'naviy kamoloti va ijtimoiy hayotdagi faol ishtirokini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, din va ma'naviyat jamiyat taraqqiyotining ikki ustunidir. Ularni uyg'un holda targ'ib etish, yosh avlodni shu asosda tarbiyalash – kelajak avlodning sog'lom, bilimli, vatanparvar, ma'naviy yetuk inson bo'lib voyaga yetishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Weber, M. (1905). *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. Al-G'azzoliy. *Ihyo Ulum ad-Din*.
2. Nasr, S. H. (2001). *The Heart of Islam: Enduring Values for Humanity*. Yusuf al-Qaradawi. (1995). *Islom va jamiyat*.
3. Mahmudov A. (2018). *Din va ma'naviyat: o'zaro aloqalar*. Toshkent: Ma'naviyat.